

การใช้สัญลักษณ์ในผลงานของศิลปิน ชันวรา ราศรีธนู

จิรัฐ พรหมมานนท์¹ เลิศ เกษภูววัลย์²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสารพัฒนาการ

²นศ.ม.(สื่อสารมวลชน), อาจารย์,

สาขาวิชาการสื่อสารพัฒนาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในผลงานของศิลปิน ชันวรา ราศรีธนู โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในผลงานเพลงของศิลปิน ชันวรา ราศรีธนู การสัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) และดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ผลิตสารและผู้รับสารที่เกี่ยวข้องในผลงานของศิลปิน ชันวรา ราศรีธนู ผลการวิจัยพบว่า การใช้สัญลักษณ์ในผลงานของศิลปิน ชันวรา ราศรีธนู ในการอ่านความหมายของผู้รับสารที่สัมพันธ์กับการเข้ารหัสของผู้ผลิตสาร ซึ่งแม้ว่าผู้รับสารจะอ่านความหมายแตกต่างหรือผิดไปจากความหมายที่ผู้ผลิตสารต้องการบ้าง แต่ผู้รับสารส่วนใหญ่ก็ยังอ่านความหมายได้ในแบบเดียวกันที่ผู้ผลิตสารต้องการ (Preferred Reading) นั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ผลิตสารและผู้รับสารมีการยอมรับความหมายร่วมกัน (Shared meaning) ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจาก เป็นการผลิตและแลกเปลี่ยนความหมายของคนในวัฒนธรรมเดียวกัน จึงทำให้สามารถอ่านความหมายของสัญลักษณ์ร่วมกันได้ ซึ่งสัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้ จะทำหน้าที่ในการกำหนดความเป็นจริงให้แก่สังคม (Sense of Reality) กล่าวคือ สัญลักษณ์จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างและถ่ายทอดความเป็นจริงของสังคม โดยจะออกมาในรูปแบบของค่านิยม (Values) อุดมการณ์ต่างๆ (Ideology) ซึ่งการยอมรับความหมายของค่านิยมเหล่านี้ร่วมกันของคนในสังคม ก็แสดงให้เห็นว่า สัญลักษณ์มีพลังอำนาจในการขับเคลื่อนและผลักดันสังคมมนุษย์

คำสำคัญ : สัญลักษณ์วิทยา สัญลักษณ์

Usage of Sign in the work pieces of Artist Tanwa Srithanu

Jirat Prommanon¹ Jalert Jesadawal²

¹Graduate Master of Arts Program in Development Communication Ramkhamhaeng University

²Master of Arts (Development Communication) Ramkhamhaeng University

ABSTRACT

This Research aims to study the usage of sign in the work pieces of Artist Tanwa Srithanu by using the qualitative research by content analysis in the music of Artist Tanwa Srithanu, in depth interview, and focus group interview. The sample groups are the producers and receivers in relation to the work pieces of Artist Tanwa Srithanu. According to the results of this Research, the usage of sign in the work pieces of Artist Tanwa Srithanu in reading the meaning of the receiver in association with the encoding of the producers, which although certain receivers read the meaning different from the meaning as intended by the producers, most of the receivers still understand the meaning as desired by the producers (Preferred Reading), presents that the producers and the readers accept shared meaning, which may partly result from the production and exchange the meaning of the men with the same culture, which can read the meaning of the shared signs which determine sense of reality of society; namely, the sign shall act as a medium in creating and transmitting the sense of reality of society in the form of values and ideologies. The acceptance of the meaning of these core meanings of people in society will show that the sign has power in driving and pushing the human society.

Key Words : semiology, sign

บทนำ

บทเพลงนอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว บทเพลงยังทำหน้าที่เป็นส่วนในการสร้างเศรษฐกิจ มีการสร้างรายได้จากบทเพลง มีอาชีพที่เกิดจากบทเพลง มากมายมีนักแต่งเพลง นักร้อง ศิลปิน นักดนตรี ตลอดจนผู้คนอีกจำนวนหลายคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตบทเพลงขึ้นมา บทเพลงจึงทำให้เกิดธุรกิจเพลงขึ้นมา และในปัจจุบันวงการธุรกิจเพลงไทยได้มีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันกันในการผลิตผลงานทำการแข่งขันในทางธุรกิจการตลาด และในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพจนกลายเป็นการแข่งขันที่ทวีความเข้มข้นในวงการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการใช้สัญญาณในผลงานเพลงของศิลปิน ชันวรา ราธิชนู ซึ่งบทเพลงจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดชีวิตจริงของผู้ชายใช้วิธีการเล่าเรื่อง โดยนำการดำเนินชีวิตของผู้ชายที่ผิดหวังจากผู้หญิงมาเป็นตัวละครหลักในการเล่าเรื่อง โครงเรื่องส่วนใหญ่ มักเป็น โครงเรื่องเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ดีของผู้หญิงในเรื่องของการวางตัว หรือ ความซื่อสัตย์ในความรัก มักวางปมเงื่อนความขัดแย้ง เรื่องของความผิดหวัง นำความขัดแย้งนั้นมาสร้างเป็นบทเพลง โดยอาศัย โครงสร้างการเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริง

บทเพลงลูกทุ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักจะใช้วิธีสื่อสารเชิงสัญญาณ โดยการนำวิธีการสื่อความหมายแบบคู่ตรงข้ามและวิธีอุปถัมภ์มาใช้ในการประพันธ์บทเพลง โดยการสื่อความหมายผ่านถ้อยคำ วลี และประโยคที่มีความหมายแฝง รวมทั้งซ่อนปมแฝงเร้นหรือมายาคติผ่านทางระบบวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วิถีชีวิต วัตถุสิ่งของ การสร้างคาแร็กเตอร์ของศิลปินจะถูกนำมาใช้เป็นสัญญาณ (Sign) เพื่อสื่อความหมายถึง "ตัวแทนผู้ชายอยากที่จะถ่ายทอดสิ่งที่ผู้หญิงกระทำให้ผิดหวัง" โดยการใช้ "บทเพลง" เป็นสัญญาณ (Sign) เพื่อสื่อความหมายและการสร้างเรื่องราว (Stories) เพื่อนำมาบอกเล่า โดยใช้สัญญาณ ทรูเพลง/ ค่ายเพลงสร้างให้ศิลปิน เป็นเสมือนตัวแทนมาถ่ายทอด

โดยการนำเรื่องราวนั้นมาสื่อสารเผยแพร่ผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ และมิวสิกวิดีโอ

ดังนั้นจึงมีการสร้างมิวสิกวิดีโอขึ้นมาเพื่อจะเล่าเรื่องต่างๆ ตามบทเพลง ร้อยเรียงออกมาเป็นเรื่องราวผ่านสายตาผู้ชม และมิวสิกวิดีโอยังเป็นกลยุทธ์สำคัญหนึ่งที่มีผลต่อการสร้างความสำเร็จให้แก่ศิลปินทั้งในด้านชื่อเสียง และยอดจำหน่ายผลงานซึ่งเป็นมูลค่ามหาศาล มิวสิกวิดีโอจึงต้องมีการวางแผน และใช้ความคิดอย่างรอบคอบในการจัดทำ ซึ่งปัจจุบันมิวสิกวิดีโอไม่เพียงแต่จะเสนอภาพของการแสดง และหน้าตาของศิลปินเจ้าของเพลงให้ออกมาดูสวยงามเท่านั้น แต่จะต้องแฝงไปด้วยการถ่ายทอดภาพพจน์ของศิลปินตามแนวคอนเซ็ปต์ที่วางไว้แต่แรก เพื่อสร้างตัวศิลปินให้มีบุคลิกเฉพาะในความคิดของผู้ชม ซึ่งจุดนี้เองมิวสิกวิดีโอ ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าสามารถสื่อออกมาได้อย่างชัดเจน และเหมาะสมแล้ว จะส่งผลทำให้ตัวศิลปินและผลงานของเขาประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นบทเพลงก็จะต้องหากกลยุทธ์แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานเพลงให้มีความหมายแตกต่างกันในบทเพลง และเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับผู้ฟัง วิธีหนึ่งที่น่าสนใจในการสร้างหรือเขียนผลงานเพลงก็คือ การเอาสัญญาณวิทยุมาใช้ในผลงานเพลง การใช้สัญญาณลงไปในผลงานเพลงทำให้ผลงานน่าดูและน่าติดตามมากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการทำธุรกิจ

การใช้สัญญาณวิทยุในผลงานเพลง และมิวสิกวิดีโอ นั้นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวในการทำงาน จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สนใจงานในด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งจะพยายามศึกษาเอาจากการทำงานจริง และค้นหาแนวทางใหม่ๆ มาพัฒนาการทำผลงานเพลงต่อไป ในการศึกษาถึงวิธีการสร้างและถ่ายทอดสัญญาณของผู้เข้ารับสาร ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับการเป็นผู้ผลิตสารมากกว่าผู้ส่งสาร ด้วยเหตุที่ผู้ผลิตสารเห็นความสำคัญอันบ่งบอกถึงการเป็นผู้เข้ารับสารในลักษณะของการประกอบสร้างความหมายจากการหยิบเลือกวัตถุดิบต่างๆ ตามความเป็นจริงของสังคมมากกว่าเป็นผู้ส่งสาร และในการศึกษาถึงการรับรู้ และตีความสัญญาณของผู้ถอดรหัสสาร โดยให้ความสำคัญกับการเป็นผู้อ่าน

สารมากกว่าผู้รับสารอันเนื่องมาจากผู้รับสารเป็นผู้ที่เลือกถอดความหมายจากสิ่งที่ผู้ผลิตสารหยิบยื่นให้ ซึ่งมีนัยยะสำคัญอันบ่งบอกถึงความตั้งใจในการทำความเข้าใจกับความหมายที่ผู้เข้ารหัสสารส่งมามากกว่าการเป็นผู้รับสาร

การศึกษาดังกล่าวก็เพื่อรวบรวมข้อมูลในเชิงลึกและมุ่งเน้นการศึกษาในแนวทางของวัฒนธรรมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสื่อมวลชน จะเห็นได้ว่าการผลิตมิวสิควิดีโอ นั้น ถือเป็นการทำงานในพื้นที่และเวลาอันจำกัด การผลิตมิวสิควิดีโอในพื้นที่และเวลาจำกัดดังกล่าว ผู้ผลิตสารจะเลือกใส่รหัสอย่างไร โดยสนใจว่าในบริบทสังคมไทย ผู้ผลิตสารให้ความหมายในบทเพลงและมิวสิควิดีโอเพลงของศิลปิน ชันวรา ราศีธนู อย่างไร และความหมายที่อยู่ในสัญลักษณ์ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสร้างความหมายกับผู้ฟังเพลงของ ชันวรา ราศีธนูอย่างไร ทักษะคิดและพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกรับฟังเพลงของ ชันวรา ราศีธนู อย่างไร และผู้ผลิตสารจะมีวิธีการประกอบการสร้างความหมายอย่างไร ผลงานเพลงของศิลปิน ชันวรา ราศีธนู มีความแตกต่างจากบทเพลงทั่วไป ซึ่งมีความโดดเด่นในเนื้อหาของเพลง ที่มีสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายของบทเพลง เมื่อผู้รับสารได้ฟังจึงเกิดความเข้าใจในบทเพลงนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตาม การตีความสัญลักษณ์ในบทเพลงก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานและประสบการณ์ของผู้รับสาร ผลงานดังกล่าวจึงทำให้ศิลปิน ชันวรา ราศีธนู มีชื่อเสียงในนาม เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต ซึ่งบทเพลงหลายเพลงที่ได้รับความนิยมจากเนื้อหาและการสร้างสัญลักษณ์ในบทเพลง ตัวอย่างสัญลักษณ์การสื่ออารมณ์ โกรธแค้น ขุ่นเคือง การใช้คำที่แสดงถึงความรู้สึก โกรธนั้นก็มีหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของโทสะ ความรุนแรงของความโกรธ ตัวอย่างจากบทเพลง กิ่งก่าทอง ในท่อนเพลง “ขอสมน้ำหน้า” อยู่ดีไม่ว่ามาหาหาใส่หัว ก็เธอคิดนอกใจหัว บาบจะจี๊วตามเธอให้ทัน หากรักเดียวใจเดียว นางฟ้าเบื้องบนจะพาไปสวรรค์ แต่เธอคิดนอกใจฉัน เชื่อเธอจะสักวันได้ “ปิ่นต้นจิว” จากท่อนเพลงนี้สื่อได้ว่า ผู้ประพันธ์ใช้คำว่า “ขอสมน้ำหน้า” เพื่อแสดงความสาแก่ใจที่คนรักหรือ

ภรรยาหาเรื่องและบาปไปใส่ตัว โดยการมีคู่ และสุดท้ายก็ลงท้ายด้วยการสาปว่าจะต้อง “ปิ่นต้นจิว” แสดงว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้ตกนรก และการปิ่นต้นจิวคือการลงโทษคนมีชู้นั่นเอง และยังมีอีกหลายบทเพลงที่สะท้อนถึงสังคมในปัจจุบันอีกแง่มุมหนึ่งที่หลายคนอาจจะไม่เคยประสบเจอ และยังสะท้อนถึงรสนิยมของผู้รับสารในการรับฟังบทเพลง ตลอดจนสะท้อนวิถีชีวิต เรื่องจริงในสังคมที่หลายคนอาจมองข้าม แต่บทเพลงทุกเพลงประพันธ์มาจากชีวิตจริง อีกทั้งสัญลักษณ์นั้นเป็นเรื่องทางวัฒนธรรมที่ใช้ควบคุมเรื่องราวต่างๆ ทางสังคมได้

ผู้ผลิตสารและผู้รับสาร จะมีส่วนช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการสื่อสาร แต่ในกรณีที่เข้าใจไม่ตรงกันก็เป็นประเด็นที่นำมาศึกษาเช่นกัน ซึ่งก็คือ การรับรู้และตีความสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นความหมายในแฝง เพราะเป็นความหมายที่ขึ้นอยู่กับบริบทตามอัตวิสัย ใครจะตีความอย่างไรก็ได้โดยการรับรู้และการตีความนัยแฝงของแต่ละคน จะตีความได้ไม่เหมือนกันหรือไม่เท่ากัน ซึ่งการตีความนั้นจะขึ้นอยู่กับ เพศ อายุ ความต้องการหรือแรงจูงใจ ประสบการณ์ ค่านิยม และวัฒนธรรมของผู้รับสารแต่ละคน ซึ่งจะแตกต่างกัน โดยความหมายนั้นผู้ผลิตสารอาจจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจให้เกิดความหมายดังกล่าวก็ได้ การอ่านความหมายในระดับนัยแฝงจึงเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัญลักษณ์มากที่สุด เพราะผู้รับสารได้ใช้วัฒนธรรมของตนในการตัดสินใจตีความความหมายของสัญลักษณ์ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะมีประโยชน์ในเรื่องของการใช้เป็นแนวทางในการใช้สัญลักษณ์ในการผลิตผลงานเพลง และมิวสิควิดีโอเพลงของศิลปินคนอื่นต่อไป จากบทความข้างต้นทำให้เห็นถึงความน่าสนใจของการใช้สัญลักษณ์ในผลงานของศิลปิน ชันวรา ราศีธนู ผู้วิจัยจึงศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงวิธีการสร้างและถ่ายทอดสัญลักษณ์ของผู้ผลิตสาร การรับรู้และตีความสัญลักษณ์ของผู้รับสาร และการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้และตีความสัญลักษณ์ของผู้รับสารกับวิธีการสร้าง และถ่ายทอดสัญลักษณ์ของผู้ผลิตสาร จะได้ทราบถึงกระบวนการในการสร้าง

สัญญาในบทเพลงเพื่อนำมาพัฒนาการถ่ายทอดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเนื้อเพลง และมิวสิกวิดีโอของศิลปิน “ธันวา ราศีธนู” โดยศึกษาผลงานเพลงที่ออกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 - ปัจจุบัน โดยมีผลงานเพลงออกมาทั้งหมด 7 อัลบั้ม ได้แก่ 1) ชุดแผ่ราศี 2) ชุดนักร้องของแม่ 3) ชุดวันที่ฉันรอ 4) ชุดตำนานนักร้อง 5) กิ่งก่าทอง 6) ชุดกบเต่า 7) ชุดโจรปล้นใจ ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกศึกษาในผลงานเพลงเริ่มตั้งแต่ชุดที่ 4 คือ ชุดตำนานนักร้องออกอัลบั้มมาในปี 2549 ซึ่งมีผลงานเพลงที่ได้รับความนิยม คือ เพลงไก่อ่าฟาง ซึ่งเพลงนี้เป็นเพลงที่ทำให้คนรู้จัก นักร้องที่ชื่อ ธันวา ราศีธนู และเป็นอัลบั้มแจ้งเกิดให้กับธันวา ราศีธนูด้วย หลังจากนั้น ชุดที่ 5 - 7 ที่ ทำกับบริษัทอาร์สยาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยแรกสุด โดยใช้ทฤษฎีการแต่งเพลง ทฤษฎีสัญญาวิทยา และแนวคิดเกี่ยวกับ มิวสิกวิดีโอ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหานี้ มาสร้างกรอบของคำถามในขั้นตอนของการสัมภาษณ์เจาะลึกและดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยศึกษาจากผู้ผลิตสาร ซึ่งมีหน้าที่ร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของศิลปิน คนเรียบเรียงเพลง เจ้าของค่ายเพลง ผู้กำกับมิวสิกวิดีโอเพลง ผู้กำกับอาร์ต ช่างตัดต่อ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับทีมผลิตผลงานประกอบด้วย คุณพิสิษฐ์ ฐิติธนพันธ์ (โต จรัล) ตำแหน่ง ผู้บริหารยูนิตเพลงโฮมฮักเรคคอร์ดในเครือของอาร์สยาม คุณธันวา ราศีธนู ตำแหน่ง ศิลปินและโปรดิวเซอร์ คุณภาณุพันธ์ เฟ็งคำ ตำแหน่ง ผู้กำกับมิวสิกวิดีโอ/ผู้จัดการฝ่ายโปรดิวเซอร์อาร์สยาม คุณชนนกร พันธุ์ถาวรณวิน ตำแหน่ง ผู้กำกับมิวสิกวิดีโอ คุณอำนาจ พรหมมานนท์ ตำแหน่ง ตากล้อง และศึกษาจากผู้รับสารที่เป็นคนฟังเพลง และชมมิวสิกวิดีโอของ ธันวา ราศีธนู ซึ่งเกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้เลือกผู้รับสารโดยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือก

กลุ่มแฟนเพลงของธันวา ราศีธนู และกลุ่มผู้รับสารทั่วไป ในเขตพื้นที่ที่จตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน กลุ่มตัวอย่างละ 20 คน อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและเพศชาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงวิธีการสร้างและถ่ายทอดสัญญาของผู้ผลิตสาร
2. เพื่อศึกษาถึงการรับรู้และตีความสัญญาของผู้รับสาร
3. เพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และตีความสัญญาของผู้รับสารกับวิธีการสร้างและถ่ายทอดสัญญาของผู้ผลิตสาร

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในผลงานเพลงของศิลปิน ธันวา ราศีธนู ที่ออกผลงานเพลงมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน กับค่ายอาร์สยาม โดยมีผลงานเพลงออกมาทั้งหมด 7 อัลบั้ม โดยมีผลงานเพลงของธันวา ราศีธนู ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาครั้งนี้ 1) เพลงกิ่งก่าทองในอัลบั้มกิ่งก่าทอง 2) เพลงฉันไม่ใช่ขกทรงในอัลบั้มกิ่งก่าทอง 3) เพลงกบเต่าในอัลบั้มกบเต่า 4) เพลงปลาไหลในอัลบั้มกบเต่า 5) มิวสิกวิดีโอเพลง 11 รด ในอัลบั้มโจรปล้นใจ 6) มิวสิกวิดีโอเพลงควายในอัลบั้มโจรปล้นใจ โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยแรกสุด โดยใช้ทฤษฎีการแต่งเพลง ทฤษฎีสัญญาวิทยา และแนวคิดเกี่ยวกับมิวสิกวิดีโอ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหานี้มาสร้างกรอบของคำถามในขั้นตอนของการสัมภาษณ์เจาะลึกและดำเนินการสนทนากลุ่ม
2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตผลงานเพลงของธันวา ราศีธนู รวมทั้งทีมงานที่ทำการผลิตมิวสิกวิดีโอเพลงของศิลปินธันวา ราศีธนู ซึ่งผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นศึกษา ประกอบด้วย

ประเด็นที่ 1 กระบวนการสร้างเนื้อหาเพลงและมิวสิกวิดีโอ เพลงธันวา ราศีธนู ของผู้ผลิตสาร ประเด็นที่ 2 วิธีการสร้างและถ่ายทอดสัญญาณผู้ผลิตสาร โดยการสัมภาษณ์ มีดังนี้

2.1 คุณพิสิษฐ์ ฐิติชนพันธ์ (โต จรัล) ตำแหน่ง ผู้บริหารยูนิคเพลงโซมฮักเรคคอร์ดในเครือของอาร์สยาม คำถามข้อที่ 1 วิธีการสร้างสัญญาณในมิวสิกวิดีโอเพลง ข้อที่ 2 วิธีการสร้าง และถ่ายทอดสัญญาณผู้ผลิตสาร ข้อที่ 3 เนื้อหาเพลงในมิวสิกวิดีโอเพลงของธันวา ราศีธนู เนื้อหาของเพลงเป็นอย่างไร ต้องการสื่ออะไรให้กับคนฟัง ข้อที่ 4 มีความคาดหวังอย่างไรกับผลงานเพลงและการรับสารของผู้ฟัง

2.2 คุณธันวา ราศีธนู ตำแหน่ง ศิลปินและโปรดิวเซอร์ คำถามข้อที่ 1 มีวิธีการแต่งเพลงอย่างไร ข้อที่ 2 มีการใช้สัญญาณในผลงานเพลงอย่างไร ข้อที่ 3 มีวิธีการถ่ายทอดบทเพลงอย่างไร ข้อที่ 4 คิดว่าคนฟังเพลงจะสามารถรับรู้ความหมายสัญญาณในเนื้อเพลงที่เราต้องการสื่อได้หรือไม่อย่างไร ข้อที่ 5 กลุ่มเป้าหมายของคนฟังเพลงของธันวา ราศีธนู คือ ใคร ข้อที่ 6 ผลตอบรับเป็นอย่างไร ก่อนและหลังการทำมิวสิกวิดีโอ กับผลงานเพลง ข้อที่ 7 คิดว่าเพลงแบบนี้เหมาะสมกับศิลปินอย่างไร ส่งผลอย่างไรกับตัวศิลปินบ้าง

2.3 คุณกานันท์ เฟื่องคำ ตำแหน่ง ผู้กำกับมิวสิกวิดีโอ/ผู้จัดการฝ่ายโปรโมเตอร์อาร์สยาม คำถามข้อที่ 1 เนื้อหาเพลงในมิวสิกวิดีโอเพลงกึ่งก่าทอง เนื้อหาของเพลงเป็นอย่างไร ต้องการสื่ออะไรให้กับคนฟัง ข้อที่ 2 มีวิธีการสัญญาณอย่างไรให้กับคนฟังในฐานะเป็นผู้ผลิตมิวสิกวิดีโอ ข้อที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้รับสารคือ ใคร ข้อที่ 4 ผลตอบรับอย่างไรในมิวสิกวิดีโอนี้ ข้อที่ 5 มีวิธีการตั้งพรีออดเรื่องอย่างไรในมิวสิกวิดีโอตัวนี้ ข้อที่ 6 วิธีการเลือกนักแสดง สถานที่ในการถ่ายทำ อย่างไร

2.4 คุณชนนกร พันธุ์ดาวรวิน ตำแหน่ง ผู้กำกับมิวสิกวิดีโอ คำถามข้อที่ 1 เนื้อหาเพลงในมิวสิกวิดีโอเพลงกึ่งก่าทอง เนื้อหาของเพลงเป็นอย่างไร ต้องการสื่ออะไรให้กับคนฟัง ข้อที่ 2 มีวิธีการสัญญาณอย่างไรให้กับคนฟังในฐานะเป็นผู้ผลิตมิวสิกวิดีโอ ข้อที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้รับสารคือใคร ข้อที่ 4 ผลตอบรับอย่างไรในมิวสิกวิดีโอนี้ ข้อที่ 5 มีวิธีการตั้งพรีออดเรื่องอย่างไร

ไรในมิวสิกวิดีโอตัวนี้ ข้อที่ 6 วิธีการเลือกนักแสดง สถานที่ในการถ่ายทำอย่างไร

2.5 คุณอำนาจ พรหมมานนท์ ตำแหน่ง ตากล้อง คำถามข้อที่ 1 วิธีการสร้างสัญญาณในมิวสิกวิดีโอเพลง ข้อที่ 2 วิธีการสร้างและถ่ายทอดสัญญาณผู้ผลิตสาร ข้อที่ 3 การสื่อสารด้วยภาพและการถ่ายทอดของบทเพลงมีการใช้สัญญาณมาเป็นตัวถ่ายทอดมากน้อยแค่ไหนอย่างไร

3. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) กับกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารที่เป็นคนฟังเพลงและคู่มิวสิกวิดีโอของศิลปิน ธันวา ราศีธนู ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง (Moderator) และเป็น ผู้บันทึกเทป เป็นผู้จัดการสนทนา และควบคุมอุปกรณ์ในการเปิดเพลงและมิวสิกวิดีโอเพลง

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการสนทนากลุ่มในภาพรวม และชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างอิสระ

ขั้นที่ 3 เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้รู้จักคุ้นเคยกันและซักถามข้อสงสัยที่เกี่ยวกับการวิจัย

ขั้นที่ 4 เปิดเพลงของธันวา ราศีธนู ให้ผู้เข้าร่วมสนทนาฟัง ทั้งหมด 6 เพลง พร้อมอธิบายลักษณะของคำถามที่จะใช้ในการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 5 เปิดมิวสิกวิดีโอเพลงของศิลปินธันวา ราศีธนู ให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้รับชมทีละเพลง เมื่อมิวสิกวิดีโอเพลงจบก็จะถามคำถามตามที่กำหนดไว้ โดยการแสดงความคิดเห็นจะแสดงทีละบทเพลง โดยคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มจะเป็นคำถามที่มีการแลกเปลี่ยนกัน โดยจะครอบคลุมในเรื่องของการตีความและการรับรู้ของการรับสาร

สรุปผลการวิจัย

1. วิธีการสร้างและถ่ายทอดสัญญาณของผู้ผลิตสาร การศึกษาถึงวิธีการสร้าง และถ่ายทอดสัญญาณของผู้ผลิตสารนี้ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ คือในการผลิตสารนั้นเริ่มต้นจากบทเพลงเลย ต้องมีการใส่สัญญาณ

(Sign) ลงไปในบทเพลงของธันวาคม ราศีธนูเลย เพื่อให้เพลงของธันวาคม ดูน่าสนใจซึ่งต่อเนื่องมาจาก ธันวาคมเองได้แต่งเพลงหลากหลายแนวมาก แต่เพลงที่เหมาะสมกับธันวาคม ราศีธนู มากที่สุด คือ รูปแบบเพลงที่เป็นเพลงแรง มีสัญญาณอยู่ในองค์ประกอบของเพลง เพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้เป็นของธันวาคม ราศีธนูเลย ถ้าใครได้ฟังเพลงแนวนี้ถึงสามารถรู้ได้ว่าศิลปินคนนี้เป็นคนร้องและคำได้ขึ้นชื่อนักร้องก็สามารถตอบได้ว่าร้องเพลงแนวไหน ซึ่งในส่วนเพลงของธันวาคม ราศีธนู เป็นโปคิวเซอร์ ทำเพลงให้กับตนเอง แต่งเนื้อร้องเองทำนองเอง เรียบเรียง ทำนองเกือบจะเต็ม 100% ฉะนั้นในส่วนเนื้อเพลงถึงสรุปได้ว่าเกิดจากผู้ผลิตต้องการใส่รหัสอะไรเข้าไปในเนื้อเพลงและต้องการให้ผู้รับสารรับรู้ถึงอะไร ผู้ผลิตจะทำหน้าที่ในการใส่สัญญาณลงไปเอง ส่วนในด้านการสร้าง และถ่ายทอด สัญญาณของผู้ผลิตสารในภาคของมิวสิควิดีโอ นั้นจะเกิดจากการร่วมมือกันหลายๆ ฝ่ายในส่วนผู้บริหารค่ายเพลง ตัวศิลปิน และผู้กำกับมิวสิควิดีโอ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องอีกหลายตำแหน่ง โดยจะวางแนวทาง วางกลยุทธ์ต่างๆ โดยมิวสิควิดีโอจะเป็นตัวช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจสารเข้าใจสัญญาณอยู่ในบทเพลงได้ง่ายๆ ขึ้นมาเป็นแนวทางในการคิดของผู้รับสาร สัญญาณที่ผู้ผลิตมิวสิควิดีโอผลิตขึ้นมานั้นอยู่ที่ความสามารถเฉพาะตัว เอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้กำกับมิวสิควิดีโอเองว่าจะสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาหน้าดูอย่างไร โดยใช้สัญญาณทั้งที่มีความหมายตรง และกับที่มีความหมายแฝงด้วย และในการใส่สัญญาณลงไป ในมิวสิควิดีโอเพลงนั้นผู้ผลิตจะคำนึงถึงผู้รับสารเป็นอันดับแรก เพราะว่าผู้รับสารมีความสามารถในการรับสาร และแปลรหัสสารแตกต่างกัน ซึ่งผู้รับสารจะมีพื้นฐานความรู้ต่างกัน มิวสิควิดีโอจึงเป็นตัวช่วยให้เนื้อหาของเพลงถูกถอดรหัสได้ชัดเจนขึ้น

2. การรับรู้และการตีความสัญญาณของผู้รับสารในผลงานเพลงของธันวาคม ราศีธนูนั้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากคนฟังเพลงของธันวาคม ราศีธนู จะมีการรับรู้ต่างกันอยู่บ้างเนื่องจากพื้นฐานการรับรู้ต่างกัน ทักษะคิดในการฟังเพลงต่างกัน บางคน

จะฟังเพลงเพื่อผ่อนคลาย เพื่อความสนุกสนานบันเทิงอย่างเดียว กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เมื่อได้ฟังเพลงของธันวาคม ราศีธนู เพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถนึกภาพตามไปได้เนื่องจากมีจินตนาการต่างๆ ทำให้เกิดการถอดรหัสของงานเพลงต่างๆ กันแต่ก็ถือว่าได้ผลงานเป็นที่พอใจกับผลงานของศิลปินก็มีผลตอบรับได้ดีพอควรแต่เมื่อมีการผลิตมิวสิควิดีโอเพลง ธันวาคม ราศีธนู ผู้รับสารสามารถดูแล้วฟังไปพร้อมกันทุกคนก็จะสามารถถอดรหัสตามที่ผู้ผลิตสารต้องการให้อ่านได้ มิวสิควิดีโอเพลงที่มีสัญญาณเข้าไปเกี่ยวข้องทำให้เกิดการจำเกิดขึ้นในกลุ่มของคนฟังเพลงมีการตอบสนองการฟังเพลงมากขึ้น และในเนื้อหาของผลงานเพลงของธันวาคม ราศีธนู นั้นสัญญาณที่ใช้ก็เป็นแบบบ้านๆ เพื่อให้ทุกคนสามารถรับรู้และเข้าใจในการสื่อสารที่ผู้ผลิตสารต้องการสื่อง่ายขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ารหัสของผู้ผลิตสาร และถอดรหัสของผู้รับสาร สำหรับการอ่านความหมายของผลงานเพลงของศิลปินธันวาคม ราศีธนูนั้น ในผลงานเพลงแต่ละเรื่องที่น่าสนใจมาทำมิวสิควิดีโอและเป็นเพลงที่ฮิตได้รับความนิยมมากที่สุดนั้นมีความสัมพันธ์กับการเข้ารหัสของผู้ผลิตสารนั้น พบว่า ผู้รับสารกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถอ่านสื่อความหมายหลักของผลงานเพลงของธันวาคม ราศีธนู ได้ตรงตามกับผู้ผลิตสารต้องการ (Preferred Reading) แสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตสารมีความสามารถเข้ารหัสสารได้ดี จากการศึกษาพบว่าความสามารถของผู้ผลิตสารในการควบคุมการอ่านความหมายของผู้รับสารจะเกิดมาจากปัจจัยหลายประการ อาทิ ผู้ผลิตสารใช้รหัสหลายรหัส ในการสร้างความหมาย เช่น การใช้รหัสภาพควบคู่กับการใช้รหัสเสียงย่อมดีกว่าการใช้เพียงรหัสใดรหัสหนึ่ง มีการใช้สัญญาณแบบตรงๆ กับการใช้สัญญาณที่มีความหมายแฝง เป็นต้น เพื่อให้เกิดการคิดตาม อีกประการหนึ่งก็คือ การที่ผู้ผลิตสารมีการจัดระบบรหัสที่ควบคุมสัญญาณมากกว่า 1 ระบบ เพื่อสร้างแนวทางการอ่านความหมายให้กับผู้รับสาร เช่น การจ ร ะ บ บ ร หั ส แบบ Paradigmatic และ Binary Opposition ร่วมกัน กล่าวคือนอกจากจะเลือกใช้ชุดของสัญญาณที่นำทางผู้รับสารไปสู่การอ่านความหมาย

แบบเดียวกันแล้ว Paradigmatic หากนำชุดของสัญลักษณ์ที่มีความหมายตรงกันข้ามมาเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นวิธีการแบบ Binary Opposition ก็จะเป็นการควบคุมทิศทางการอ่านความหมายของผู้รับสารได้ดีกว่า ให้การจัดระบบรหัสเพียงระบบเดียว ยกตัวอย่าง เช่น เพลงฉันไม่ใช่นกขจร เปรียบโดยเอาชุดชั้นใน 2 ตัว เก้ากับใหม่มาเปรียบเทียบกันให้สื่อว่าของใหม่ใครก็ได้พอแก่ก็ทิ้งไป ประมาณนี้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในส่วนลีลาหรือกลุยุทธ์ในการเสนอเนื้อหาสารของผู้ผลิตสารที่สอดคล้องกับภูมิหลังของผู้รับสาร มีผลต่อการอ่านความหมายของผู้รับสารด้วย เช่น ในเนื้อหาเพลงของธันวา ราศีธนู มักมีถ้อยคำที่รุนแรงต่อว่าผู้หญิงที่หลายใจ มากู้อะไรทำนองนี้มีการเหน็บแนมผู้หญิงการเสียดสีซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของคนไทยที่ไม่ชอบการเหน็บแนม การเสียดสี แต่บางเพลงผู้หญิงก็รับไม่ได้ แต่จากผลการสำรวจของบริษัทอาร์สยาม พบว่าคนฟังเพลงของธันวา ราศีธนู ผู้หญิงจะมากกว่าผู้ชายผู้อ่านสารจึงมีการอ่านความหมายที่พยายามจะต่อต้านแทนที่จะยอมรับโดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ ซึ่งหากการผลิตและแลกเปลี่ยนความหมายกันระหว่างผู้ผลิตสารและผู้รับสารเกิดขึ้นจากสัญลักษณ์ที่สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางได้ดี ก็จะทำให้ผู้ผลิตสารและผู้อ่านสารมีการยอมรับความหมายร่วมกันได้มากขึ้น

อภิปรายผล

ในการศึกษาถึงการอ่านความหมายของผู้รับสารที่สัมพันธ์กับการเข้ารหัสของผู้ผลิตสารนั้นสามารถอภิปรายผลได้ว่าถึงแม้ผู้รับสารจะอ่านความหมายแตกต่างหรือผิดไปจากความหมายที่ผู้ผลิตสารต้องการบ้าง แต่ผู้รับสารส่วนใหญ่ก็ยังคงอ่านความหมายได้ในแบบเดียวกันที่ผู้ผลิตสารต้องการ (Preferred Reading) นั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ผลิตสารและผู้รับสารมีการยอมรับความหมายร่วมกัน (Shared meaning) ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจาก เป็นการผลิต และแลกเปลี่ยน ความหมายของคนในวัฒนธรรมเดียวกัน จึงทำให้สามารถอ่านความหมาย ของสัญลักษณ์ร่วมกันได้ ซึ่งสัญลักษณ์ต่างๆ

เหล่านั้น จะทำหน้าที่ในการกำหนดความเป็นจริงให้แก่สังคม (Sense of Reality) กล่าวคือ สัญลักษณ์จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้าง และถ่ายทอดความเป็นจริงของสังคม โดยจะออกมาในรูปแบบของค่านิยม (Values) อุดมการณ์ต่างๆ (Ideology) ซึ่งการยอมรับความหมายของค่านิยมเหล่านี้ร่วมกันของคนในสังคมก็แสดงให้เห็นว่า สัญลักษณ์มีพลังอำนาจในการขับเคลื่อนและผลักดันสังคมมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาเพียงกลุ่มตัวอย่างที่ฟังเพลงของธันวา ราศีธนู เพียงอย่างเดียว ควรมีการเปรียบเทียบกับการสัญลักษณ์ในผลงานเพลงของศิลปินท่านอื่นด้วยว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เพื่อจะได้เห็นความหมายอย่างชัดเจน และส่งผลให้งานวิจัยครอบคลุมมากขึ้น

2. เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาผู้รับสารที่ฟังเพลงของธันวา ราศีธนูที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงควรขยายการศึกษาไปถึงผู้รับสารในต่างจังหวัดด้วย เพราะเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของศิลปิน ธันวา ราศีธนู เพื่อเปรียบเทียบถึงการให้สัญลักษณ์กับกลุ่มคนไทยที่มีความแตกต่างกันทางชนชั้นและรายได้

3. ในการศึกษาถึงวิธีการสร้างและถ่ายทอดสัญลักษณ์ของผู้ผลิตสารที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และตีความสัญลักษณ์ของผู้รับสารดังกล่าวนี้สามารถปรับใช้กับการศึกษาทางด้านอื่นได้อีกด้วย และเป็นแนวทางในการศึกษาในขั้นต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2541). การวิเคราะห์สื่อ :

แนวคิด และเทคนิค. กรุงเทพฯ : บริษัท

อินฟินิตี้เพรส จำกัด.

โต จรัส, ผู้บริหารยูนิคเพลง โสม ฮักเรคคอร์ด.

(20 มกราคม พ.ศ.2556). สัมภาษณ์โดย

จิรัฐ พรหมมานนท์. บริษัทอาร์สยาม จำกัด.

ชนากร พันธุ์ถาวรนาวิน, ผู้กำกับมิวสิควีดีโอ.

(20 มกราคม พ.ศ. 2556). สัมภาษณ์โดย

จิรัฐ พรหมมานนท์. บริษัทอาร์สยาม

จำกัด.

ชันวา ราศีธนู, ศิลปินนักแต่งเพลง เนื้อร้องและทำนอง.

(20 มกราคม พ.ศ.2556). สัมภาษณ์โดย

จิรัฐ พรหมมานนท์. บริษัทอาร์

สยาม จำกัด.

ปรมะ วุฒิประสิทธิ์. (2538). **หลักนิเทศศาสตร์.**

กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ภาพพิมพ์พานิช.

พิสิษฐ์ ฐิตินพันธ์, ผู้บริหารค่ายเพลง.

(20 มกราคม พ.ศ.2556). สัมภาษณ์โดย

จิรัฐ พรหมมานนท์. บริษัทอาร์สยามจำกัด.

กานูพันธ์ เฟ็งคำ, ผู้กำกับมิวสิควีดีโอ/ผู้จัดการ

ฝ่ายโปรโมเตอร์. (20 มกราคม พ.ศ.2556).

บริษัท อาร์สยาม จำกัด.

ศิริชัย ศิริกาชะ และ กาญจนา แก้วเทพ. (2541).

ทฤษฎี การสื่อสารมวลชน.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.